

Nr 31

Bevillningsutskottets betänkande i anledning av väckta motioner angående vissa ändringar i företagsbeskattningen.

Till bevillningsutskottet har hänvisats följande inom riksdagen väckta, av utskottet till behandling i ett sammanhang upptagna motioner, nämligen

I) de likalydande motionerna I: 211 av fru *Gärde Widemar* och herr *Ebbe Ohlsson* samt II: 174 av herrar *Nordqvist* och *Strandh*, vari hemställts, »att riksdagen måtte

A. besluta att punkt 4 av övergångsbestämmelserna till lagen den 27 maj 1955 (nr 255) om ändring i kommunalskattelagen den 28 september 1928 (nr 370) skall erhålla följande ändrade lydelse:

4. Oaktat bestämmelserna i punkt 1 av anvisningarna till 41 § skola vid taxering i första instans i sin helhet tillämpas från och med år 1957, skola för de beskattningsår beträffande vilka taxering verkställas åren 1957—1961 följande särskilda bestämmelser gälla vid tillämpning av femte stycket i nämnda anvisningspunkt.

Vid utgången av nyssnämnda beskattningsår må lagret icke upptagas till belopp understigande i det följande angiven procentuell andel av lagrets i nyssnämnda stycke av sagda anvisningspunkt angivna värde, nämligen

såvitt angår det beskattningsår, för vilket taxering i första instans verkställs åren 1957—1959, tjuugu procent av lagrets värde; samt

såvitt angår det beskattningsår, för vilket taxering i första instans verkställs åren 1960 och 1961, trettio procent av lagrets värde.

B. i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställa, att skyndsamt utredning måtte vidtagas angående ändring i gällande bestämmelser, i vad de föranleder beskattning av orealiserad värdestegring å rörelseidkares tillgångar avsedda för omsättning eller förbrukning (lager), samt för riksdagen framlägga det förslag, vartill utredningen kan föranleda».

II) de likalydande motionerna I: 310 av herr *Ewerlöf m. fl.* och II: 391 av herr *Cassel m. fl.*, vari bl. a. hemställts, »att riksdagen måtte

1) antaga följande

Förslag

till

lag om ändring i kommunalskattelagen den 28 september 1928 (nr 370)

Härigenom förordnas, att punkt 1 av anvisningarna till 41 § kommunalskattelagen den 28 september 1928 (nr 370) skall erhålla följande ändrade lydelse.

Inkomst av — — — särskilt stadgas.

För skattskyldig — — — av följande.

Därest vinstresultatet — — — stadgade grunder.

Den i — — — nedan sägs.

Lagret vid beskattningsårets utgång må icke upptagas till lägre belopp än trettio procent av lagrets anskaffningsvärde eller, därest återanskaffningsvärdet å balansdagen är lägre, sistnämnda värde, i förekommande fall efter avdrag för inkurans.

Därest värdet å lagret, beräknat till anskaffnings- eller återanskaffningsvärdet och i förekommande fall efter avdrag för inkurans, uppgår till lägre belopp än som motsvarar medeltalet av värdena å lagren vid utgången av de två närmast föregående beskattningsåren (jämförelseåren), må lagret vid beskattningsårets utgång i stället upptagas till lägst ett belopp motsvarande förstnämnda värde å detta lager efter avdrag med sjuttio procent av sagda medeltalsvärde. Därvid skola såsom värden å lagren vid jämförelseårens utgång hava upptagits anskaffningsvärdena eller, därest återanskaffningsvärdena å balansdagarna i fråga varit lägre, sistnämnda värden, i förekommande fall efter avdrag för inkurans. Föreligger sådant fall att sjuttio procent av nyssnämnda medeltalsvärde överstiger värdet av lagret vid beskattningsårets utgång, må avdrag åtnjutas jämväl för det överskjutande beloppet, därest en häremot svarande avsättning i räkenskaperna gjorts till lagerregleringskonto. Då avdrag för sådan avsättning medgivits, skall avsättningen återföras till beskattning nästföljande beskattningsår, därvid frågan om avdrag för förnyad avsättning till dylikt konto får provas enligt bestämmelserna ovan. Ingå i lagret råvaror eller stapelvaror, må lagret av sådana varor eller del därav upptagas till lägst sjuttio procent av värdet å tillgångarna i fråga beräknat efter lägsta marknadspris under beskattningsåret eller under något av de närmast föregående nio beskattningsåren. Där- est sist angivna grund för värdering av varulagret eller del därav tillämpats, skall vad ovan sägs om värdering med hänsyn tagen till medeltalet av värdena å lagren vid utgången av de två närmast föregående beskattnings- åren icke gälla.

Utan avseende — — — vara påkallat.

Vad i — — — såsom skäligt.

Avdrag för — — — skattskyldiga angivit.

Vid bestämmande — — — eget kapital.

När fråga — — — skulle ifrågakommit.

Nedskrivning av — — — september beskattningsåret.

Vad här — — — årets inkomst.

Har avverkningsrätt — — — influtna likviden.

Om beskattningsmyndighet — — — till beskattning.

Motsvarande gäller — — — års inkomstberäkning.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1958, dock att äldre bestämmelser fortfarande skola gälla beträffande eftertaxering för tidigare år än 1958.

I samband härmed skall följande iakttagas.

a) Skattskyldig må vid 1958 års taxering åtnjuta avdrag vid beräkning av inkomst av rörelse för belopp, som enligt nedan under b) angivna beräkningsgrunder avsättes till *övergångskonto för lagerreserv* i balansräkningen för utgången av beskattningsåret, dock under förutsättning att i samma balansräkning lagerreserven enligt bokföringen minskas med motsvarande belopp.

b) Avsättning till övergångskonto för lagerreserv må högst uppgå till ett belopp motsvarande hälften av skillnaden mellan, å ena sidan, värdet, beräknat till 30 procent av det i femte stycket i punkt 1 av anvisningarna till 41 § angivna värdet, i förekommande fall minskat med avdrag för inkurans, å det vid utgången av det beskattningsår, för vilket taxering i första instans verkställes år 1956, befintliga lagret, och å andra sidan lagrets i beskattningshänseende vid nämnda taxering åsatta värde, för den händelse sistnämnda värde är lägre.

c) Inträffar efter utgången av det beskattningsår, för vilket taxering i första instans verkställes år 1958, sådan stadigvarande minskning av lagret, att kvarvarande lagerkvantitet understiger den som enligt vad ovan sägs legat till grund för beräkning av avsättningen till övergångskonto för lagerreserv, skall detta konto minskas med vad därå på den bortfallna lagerkvantiteten proportionellt belöper samt motsvarande belopp upptagas till beskattning såsom intäkt av rörelse.

Stadigvarande lagerminskning anses ha inträtt, då lagerkvantiteten i medeltal under tre på varandra följande år, beskattningsåret inberäknat, understigit den lagerkvantitet, i förhållande till vilken avsättningen beräknats.

2) i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställa, att Kungl. Maj:t måtte förelägga den kommitté, som tillsatts för att utreda frågan om förlust- och resultatutjämning, att bedriva sitt arbete så skyndsamt, att proposition i ämnet kan föreläggas 1958 års riksdag».

III) de likalydande motionerna I: 370 av herr *Ohlon m. fl.* och II: 456 av herr *Ohlin m. fl.*, vari bl. a. hemställts,

A. att riksdagen måtte besluta,

1) att beträffande varulagervärderingen femte stycket i punkt 1 av anvisningarna till 41 § kommunalskattelagen ändras så att procenttalet för nedre gränsen för värdering av varulager fastställes till 30 i stället för nu i princip gällande 40;

2) att övergångsbestämmelserna beträffande punkt 1 av anvisningarna till 41 § kommunalskattelagen (varulagervärderingsreglerna) *dels* ändras i överensstämmelse med yrkandet ovan under punkt 1, d. v. s. att procenttalet bestämmes till 20 vid 1957 års taxering, och att fr. o. m. 1958 års taxering huvudregeln med nedan angivna komplettering skall gälla, *dels ock* kompletteras med ett stadgande av innebörd att vid 1955 års utgång befintlig lagerreserv må behållas i den utsträckning som angivits i motionerna;

3) att i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla, att utredningen rörande rätt till förlust- och resultatutjämnning vid beskattningen måtte arbeta i sådan takt att förslag kan föreläggas riksdagen nästa år;

B. att vederbörande utskott måtte utarbeta förslag till erforderlig författningstext.

IV) de likalydande motionerna I: 372 av herr *Sveningsson* och II: 381 av herr *Strandh m. fl.*, vari hemställts, »att riksdagen måtte besluta att fjärde stycket av punkt 2 av anvisningarna till 29 § kommunalskattelagen måtte utgå».

Såvitt avser de inbördes likalydande motionerna I: 310 och II: 391 samt I: 370 och II: 456 har utskottet i detta betänkande upptagit endast de yrkanden, som ovan återgivits. Övriga i dessa motioner framställda yrkanden behandlas av utskottet i annat sammanhang.

Beträffande de skäl, som anförts till stöd för de i motionerna framförda yrkandena, får utskottet, i den mån redogörelse härför inte lämnas i det följande, hänvisa till motionerna II: 174, II: 381, II: 391 och II: 456.

Gällande bestämmelser

Genom beslut av 1955 års riksdag genomfördes ändrade regler för företagsbeskattningen. Vad angår värderingen av tillgångar avsedda för omsättning eller förbrukning (lager) föreskriver de nya bestämmelserna i punkt 1 av anvisningarna till 41 § kommunalskattelagen att den bokföringsmässiga värdesättningen skall godtas vid inkomstberäkningen endast under förutsättning att den inte står i strid med särskilda, för denna beräkning meddelade bestämmelser. Huvudregeln för varulagervärderingen är att lagret vid beskattningsårets utgång inte må upptas till lägre belopp än 40 procent av lagrets anskaffningsvärde vid samma tidpunkt eller, därest återanskaffningsvärdet är lägre, sistnämnda värde. Lagret får således nedskrivas med högst 60 procent. Från det värde, varå nedskrivningen får göras, må först avräknas den inkurans i lagret som kan finnas å balansdagen. Med tillämpning av endera av två supplementärregler kan i särskilda fall lägre lagervärden än enligt huvudregeln medgivas. Enligt den ena regeln må nedskrivningens storlek beräknas på medeltalet av lagren under de två närmast föregående beskattningsåren, vilket i vissa fall kan leda till negativa lagervärden. Den andra supplementärregeln innebär, att om i lagret ingår råvaror eller stapelvaror lagret i denna del får upptas till lägst 70 procent av ifrågavarande tillgångars lägsta marknadsvärde under en tioårsperiod.

Beträffande lagervärderingen enligt huvudregeln gäller för vissa övergångsår särskilda bestämmelser. Lagret för beskattningsåret 1956 får värderas till lägst 20 procent av anskaffningsvärdet och lagret för beskattningsåren 1957 och 1958 till lägst 30 procent av anskaffningsvärdet. Från

och med beskattningsåret 1959, således från och med 1960 års taxering, träder de nya bestämmelserna helt i kraft.

1955 års beslut rörande företagsbeskattningen innefattade även nya bestämmelser angående vad som skall förstås med pensionsstiftelse och om rätt till avdrag för avsättning av medel till dylik stiftelse. Bestämmelserna, som gäller vid taxering till såväl kommunal som statlig inkomstskatt, innebär i huvudsak följande. Enligt punkt 2 av anvisningarna till 29 § kommunalskattelagen föreligger rätt till avdrag vid beräkning av inkomst av rörelse för medel som avsatts till pensionsstiftelse för pensionering av personal, som är eller varit anställd i rörelsen, eller efterlevande till sådan personal. Motsvarande gäller jämlikt punkt 1 av anvisningarna till 22 § samma lag vid beräkning av inkomst av jordbruksfastighet enligt bokföringsmässiga grunder. Då en person inte kan vara anställd i sin egen verksamhet innebär nu angivna bestämmelser, att avdrag vid inkomstberäkningen för en såsom enskild firma eller av ett handels- eller kommanditbolag bedriven verksamhet inte får ske för avsättning till tryggnad av pension åt ägaren eller delägarna.

Med pensionsstiftelse förstås enligt punkt 6 av anvisningarna till 53 §, förutom bunden stiftelse, jämväl fri stiftelse under förutsättning att stiftelsen står under tillsyn enligt lagen om tillsyn över stiftelser, att stiftelsens stadgar fastställts av tillsynsmyndigheten, att stiftelsens kapital och avkastning må användas endast till pensioner på grund av tjänst, att genom föreskrifter i reglementet eller eljest trygghet skapats för att stiftelsen så länge den består skall hava sådant ändamål samt att vid dess upplösning eller då det icke längre finnes eller kan antagas komma att finnas någon, vars rätt till pension på grund av tjänst skall tillgodoses av stiftelsen, återstående medel antingen skall användas för dylik pensionering eller ock skall anslås till välgörande eller eljest allmännyttigt ändamål. Enligt numera gällande lydelse av nyssnämnda anvisningspunkt 2 till 29 § medges emellertid icke avdrag för avsättning till pensionsstiftelse med mindre pensioneringen anordnats på sätt som i kommunalskattelagen föreskrivs som villkor för att livförsäkring skall hänföras till pensionsförsäkring. Vidare krävs för rätt till avdrag att medlen kontant eller i form av aktier, obligationer eller därmed jämförliga tillgångar överlämnats till stiftelsen. Är fråga om aktiebolag eller vissa andra juridiska personer, godtages dock av den skattskyldige utfärdad och till stiftelsen överlämnat skuldebrev.

I fråga om det belopp, vartill den avdragsgilla avsättningen högst må uppgå, föreskrivs att avdrag icke må medgivas med högre belopp än som måste avsättas för att stiftelsens förmögenhet vid beskattningsårets utgång skall uppgå till det belopp, som erfordras för att jämte framtida avgifter säkerställa de pensioner vilka skall utgå enligt gjorda bindande utfästelser. Fjärde stycket av punkt 2 av anvisningarna till 29 § stadgar, att vid beräkning av det belopp, vartill avdragsgill avsättning till pensionsstiftelse högst må uppgå, hänsyn i fråga om s. k. familjebolag icke får tagas till

pensionsutfästelse avseende någon, som genom eget eller anhörigs innehav av aktier har ett avgörande inflytande i bolaget, eller ock efterlevande till någon varom sålunda är fråga.

Frågornas behandling vid 1955 och 1956 års riksdagar

Huvudregeln rörande varulagervärderingen

Förslag till de nya bestämmelserna rörande företagsbeskattningen förelades 1955 års riksdag i proposition nr 100. Häri hade beträffande varulagervärderingen förordats de regler, för vilka ovan redogjorts. I anledning av propositionsförslaget yrkades i väckta motioner, att lägsta gränsen för tillåten nedvärdering av lagret skulle bestämmas till 30 procent. I sitt av riksdagen godkända betänkande nr 45 avstyrkte 1955 års bevillningsutskott berörda motioner. Utskottet anförde bl. a.

Utskottet ansluter sig för sin del till departementschefens uppfattning att något verkligt väsentligt med en ändrad företagsbeskattning inte kan vinnas från konjunkturpolitisk synpunkt med mindre reglerna för varulagervärderingen skärpes. Såsom i propositionen framhålles kan redan mindre ändringar i reglerna för beräkningen av det skattemässigt tillåtna lagervärdet öva en betydelsefull inverkan på företagans möjligheter till likviditetsförstärkning genom lagernedskrivningar och därmed på omfattningen av företagans investeringar inte endast i lagertillgångar utan jämväl i maskiner, inventarier o. d.

Den fråga varom olika meningar råder är var lägsta gränsen för tillåtet bokfört lagervärde skall dragas. Självfallet måste här ske en avvägning mellan å ena sidan de synpunkter av konjunkturpolitisk art, som utskottet enligt vad i det föregående framhållits funnit tala för kraftigast möjliga åtstramning av de permanenta värderingsreglerna, och å andra sidan behovet av regler, som lämnar utrymme för betryggande nedskrivningar för prisfallsrisk. Det torde inte vara möjligt att ange hur långt gående nedskrivningar nu gällande bestämmelser medger. Som av propositionen framgår har emellertid av mellankommunala provningsnämnden tillämpad praxis, enligt vilken nedskrivning i princip medges till 30 procent av lagrets lägsta värde, kommit att under senare år i betydande utsträckning tillämpas av näringslivet och taxeringsmyndigheterna. Enligt utskottets mening måste det med utgångspunkt härifrån vara helt uteslutet att tillmötesgå motionsyrkandena om en lägsta gräns vid 30 procent av lagrets anskaffningsvärde, emedan en på så sätt bestämd gräns inte skulle medföra den från konjunkturpolitiska synpunkter önskvärda åtstramningen i värderingsreglerna. I själva verket skulle såsom ock departementschefen framhållit en huvudregel enligt detta alternativ i förening med de föreslagna kompletteringsreglerna i åtskilliga fall innebära ännu generösare värderingsregler än de nu i praxis tillämpade.

Då det åter gäller att bedöma behovet av nedskrivning för prisfallsrisk måste enligt utskottets mening starkt avseende fästas vid det förhållandet, att beträffande sådana lagertillgångar som är underkastade den största prisfallsrisken, nämligen rå- och stapelvaror, värderingen får ske med utgångspunkt från lägsta marknadspriset under en tioårsperiod enligt den

ena av supplementärreglerna. Då det kan antagas, att företag med lager av tillgångar av nyss nämnt slag kommer att tillämpa ifrågavarande supplementärregel, vilken väl, i de flesta fall torde ge det lägsta lagervärdet, kommer huvudregeln att gälla för det stora flertalet företag med mera prisbeständiga lagertillgångar och företag med sammansatta lager, där en prisförändring i någon del av lagret inte i någon mera avsevärd grad påverkar det totala lagrets värde. Läget blir alltså det att huvudregeln i det väsentliga kommer att tillämpas av företag som har det förhållandevis minsta behovet av nedskrivning för prisfallsrisk.

Övergångsbestämmelserna rörande varulagervärderingen

Vad beträffar övergången till de nya lagervärderingsreglerna yrkades år 1955 motionsvis bl. a., att den del av den i samband med övergången till de nya reglerna till beskattning framtagna varulagerreserven, som motsvaras av orealiserad värdestegringsvinst — enligt motionerna beräknad till hälften av den reserv som skulle ha framtagits till beskattning, därest de av motionärerna föreslagna värderingsreglerna tillämpats å vederbörande företags lager vid utgången av beskattningsåret 1953 — skulle undantas från beskattning. För den händelse i framtiden stadigvarande lagerminskning skulle inträda, borde en mot lagerminskningen svarande proportionell del av de från beskattning undantagna lagerreserverna bli beskattade. I andra motioner yrkades jämkningar i övergångsbestämmelserna i syfte att erhålla en mjukare övergång till de nya bestämmelserna. Det längst gående yrkandet innebar att som lägsta värde å varulagret enligt huvudregeln skulle godtas, vid 1959 och 1960 års taxeringar 20 procent och vid 1961 och 1962 års taxeringar 30 procent av lagrets värde. 1955 års bevillningsutskott, som avstyrkte ifrågavarande motioner, yttrade i anledning härav i sitt förenämnda betänkande nr 45.

Vad angår yrkandet om att från beskattning undantaga vissa lagerreserver delar utskottet departementschefens mening att de till stöd för sagda yrkande framförda synpunkterna inte är godtagbara från beskattningssynpunkt. Ett bifall till motionerna i förevarande hänsende skulle innebära att de företag, som på grund av frånvaron av preciserade lagervärderingsbestämmelser och med utnyttjande av goda vinstförhållanden kunnat bygga upp lagerreserver långt utöver vad som betingats av prisfallsskydd, skulle tillerkännas en särskild favör som inte kan komma de sämre ställda företagen till del och som intet företag kan medges enligt de föreslagna nya värderingsreglerna.

Utskottet framhöll härefter vissa kontrollsvårigheter som talade emot ett genomförande av motionärernas förslag att anknyta värderingen eller beräkningen av storleken av reserver, som skulle undantas från beskattning, till 1953 års lager. I fortsättningen anförde utskottet bl. a.

De nu anförda omständigheterna måste enligt utskottets mening starkt tala emot ett bifall till förevarande motioner. Därtill kommer tungt vägande invändningar av praktiska och konjunkturpolitiska skäl. För att kontrollera huruvida lagerminskning inträtt skulle det bli nödvändigt att för varje år omräkna lagret till enheligt penningvärde. Enligt utskottets mening

kan man nämligen inte godtaga en anordning, enligt vilken en jämförelse mellan det aktuella lagret och jämförelselagret skulle ske i kronor räknat, emedan detta, beroende på prisutvecklingen, skulle kunna innebära att de från beskattning undantagna lagerreserverna finge behållas i all framtid. I vissa motioner har dessutom yrkats att lagerminskningen skulle beräknas på medeltalet under tre på varandra följande beskattningsår. Härigenom skulle inte mindre än tre olika lager få beräknas i enhetligt penningvärde. De svårigheter — i allt fall från kontrollsynpunkt — som skulle uppstå exempelvis i fråga om ett varuhus med dess ytterst varierande och av vitt skilda varuslag sammansatta varulager måste helt enkelt bli oöverstigliga. Såsom i propositionen framhållits skulle vidare — och detta är en mycket betydelsefull invändning — en bestämmelse av innebörd att lagerreserverna skulle framtagas till beskattning allenast i den mån lagerminskning inträder få de mest ogynnsamma verkningar från konjunkturpolitisk synpunkt. De berörda företagen skulle visa den största ovillighet till lagerminskningar respektive finna det i högsta grad angeläget att även i tider av allmän varuknapphet återanskaffa sitt lager.

Med det sagda har emellertid utskottet ingalunda velat intaga en avvissande hållning till tanken på övergångsbestämmelser i syfte att underlätta för företagen att anpassa sig till de nya bestämmelserna. Det är nämligen för utskottet uppenbart, att ifrågavarande anpassning i enskilda fall kan innebära starka påfrestningar från likviditetssynpunkt. Utskottet ansluter sig till den i propositionen föreslagna anordningen med övergångsbestämmelser av innebörd att företag, som har sina lager nedskrivna under lägsta tillåtna gräns enligt huvudregeln, får rätt att successivt anpassa sina lagervärden. Propositionens förslag innebär att anpassningen får ske under fem år, inberäknat beskattningsåret 1955. I föreliggande motioner har förordats en utsträckning av övergångstiden med två respektive tre år. Mot de i motionerna anförda skälen för en förlängning av övergångstiden måste vägas de synpunkter av praktisk natur som talar för att övergångstiden inte göres alltför lång. Med hänsyn till det ekonomiska läget och syftet med den av konjunkturpolitiska skäl betingade omläggningen av företagsbeskattningen föreligger det enligt utskottets uppfattning ett starkt önskemål att de lagerreserver, som enligt de nya bestämmelserna inte får bibehållas, framtagas till beskattning under en inte alltför lång tidsperiod. Utskottet finner att propositionens förslag innefattar en lämplig avvägning mellan olika på frågan inverkan omständigheter och tillstyrker därför propositionen i förevarande del.

Avdrag i s. k. familjeföretag för avsättning till pensionsstiftelse

I fråga om rätt till avdrag i familjeföretag för sådan avsättning till pensionsstiftelse som avser huvuddelägaren förelåg vid 1955 års riksdag ett motionsvis framställt yrkande av i huvudsak samma innebörd som nu framförts i de likalydande motionerna I: 372 och II: 381. I sitt av riksdagen godkända betänkande nr 45 avstyrkte 1955 års bevillningsutskott de då förevarande motionsyrkandena. Utskottet erinrade därvid om att det från taxeringsmyndigheternas sida påpekats, att pensionsstiftelseavsättningar i betydande omfattning gjorts allenast för att vinna obehöriga skattefördelar. Detta missbruk av bestämmelserna hade erfarenhetsmässigt ifrågakommit främst bland

familjeföretag. I det till grund för propositionsförslaget liggande kommittébetänkandet såväl som i propositionen hade ansetts ofrånkomligt med bestämmelser som i görligaste mån förhindrade dylikt missbruk. De mot propositionsförslaget riktade invändningarna ginge i första hand ut på att familjeföretagen genom förslaget skulle ställas från kapitalförsörjningssynpunkt i samma läge som enskilda rörelseidkare och alltså sämre än andra aktiebolag och ekonomiska föreningar. Utskottet uttalade vidare bl. a.

Med anledning härav vill utskottet emellertid framhålla att frågan om utformningen av reglerna för avsättningar till pensionsstiftelser rimligen inte bör avgöras från i princip ovidkommande synpunkter. Rätten till sådana avdrag måste bedömas med hänsyn till pensionsstiftelsernas verkliga syfte, nämligen att trygga de anställdas pensionering. Utskottet vill därjämte i detta sammanhang erinra att familjeföretagen har andra möjligheter att tillgodose önskemålet om pension åt delägare, nämligen samma möjligheter som föreligger för den rörelseidkare, vilken driver sitt företag såsom enskild firma. Den enskilde företagaren kan trygga sin pensionering genom att hos försäkringsanstalt teckna pensionsförsäkring; premierna härför utgör avdragsgill omkostnad. Hinder föreligger ej heller att från firman utbetala årliga pensionsbelopp, som vid inkomstberäkningen blir avdragsgilla.

Utskottet, som delar uppfattningen att speciella bestämmelser rörande familjeföretag i förevarande hänseende inte kan undvaras, finner följaktligen den nyss återgivna invändningen inte vara av avgörande betydelse.

Utskottet är emellertid medvetet om att från andra synpunkter vissa olägenheter är förenade med den i propositionen valda linjen. Ett familjeföretag kan nämligen förfara sålunda att företaget gör stiftelseavsättningar, grundade på pensionsförpliktelser gentemot andra anställda än delägare, varefter stiftelseförmögenheten i större eller mindre omfattning likväl användes för delägarnas pensionering. Denna invändning finner utskottet emellertid inte heller vara av avgörande betydelse. De mindre nogräknade företag, som kan tänkas förfara på detta sätt, torde vara just sådana beträffande vilka man har all anledning antaga att de inte heller med de för närvarande gällande bestämmelserna verkställt stiftelseavsättningar i de anställdas intresse. Utskottet vill vidare erinra att hinder inte föreligger för familjeföretag att inrätta pensionsstiftelse med ändamål att trygga pensioneringen uteslutande för anställda, som inte är delägare. Sker detta erhålles fullt avdrag för vad som svarar mot pensionsförpliktelserna gentemot de anställda, varjämte stiftelseförmögenheten inte kan utnyttjas för annans räkning än de anställdas.

Även vid föregående års riksdag framställdes motionsyrkanden av motsvarande innebörd. 1956 års bevillningsutskott behandlade motionerna i sitt av riksdagen godkända betänkande nr 22. Utskottet avstyrkte motionerna under uttalande att utskottet fann de skäl, som legat till grund för 1955 års riksdagsbeslut i saken, alltjämt äga giltighet. Utskottet påpekade att bestämmelserna skulle tillämpas första gången vid 1956 års taxering, varför någon erfarenhet av bestämmelsernas praktiska tillämpning inte stått att få. Utskottet uttalade vidare.

En fråga som i detta sammanhang tilldrar sig särskilt intresse är om den tillsyn, som pensionsstiftelserna numera måste vara underkastade för att avdrag för stiftelseavsättningar må åtnjutas, med gällande regler skall kunna

nå den effektivitet, som ett beaktande av de allmänna intressena kräver. Det är utskottet inte möjligt att nu göra något uttalande härom. Huruvida gällande bestämmelser är tillfredsställande utformade i detta hänseende torde få bero på ett framtida bedömande. Utskottet vill erinra om att den nu pågående utredningen om pensionstiftelsernas civilrättsliga ställning torde komma att behandla nu berörda spörsmål.

Motionerna

Huvudregeln rörande varulagervärderingen

I de likalydande *motionerna* I: 310 och II: 391 uttalar motionärerna bl. a., att det utrikespolitiska läget har skapat nya svårigheter för de flesta verksamhetsgrenar av en beskaffenhet och i en omfattning som inte kunde förutses då nuvarande bestämmelser infördes. Det är därför enligt motionärernas mening nödvändigt att frågan om varulagervärderingen tages under omprövning. Mot bakgrunden av de prisstegringar som inträtt under åren 1955 och 1956 synes det vara en angelägen åtgärd att inte tvinga fram en högre uppskrivning av varulagret än som enligt övergångsbestämmelserna skall ske under innevarande kalenderår eller motsvarande räkenskapsår. Ehuru erinringar kan göras mot varje fix nedre gräns för varulagervärderingen tillstyrkes, att denna fastställs till 30 %. För siffran 30 talar det förhållandet att denna i stor utsträckning tillämpades i praxis under den tid då fri varulagervärdering i princip var tillåten.

Motionärerna i de likalydande *motionerna* I: 370 och II: 456 framhåller, att då frågan behandlades vid 1955 års riksdag, erinrades om att ett lagfästade av 30 procent av lägsta värdet som nedre gräns för värdering av varulager skulle framstå som en naturlig följd av en tidigare i mellankommunala prövningsnämnden utvecklade praxis. Enligt övergångsbestämmelserna skall 30-procentregeln gälla vid 1958 års taxering, varefter övergången till 40 % skall ske vid 1960 års taxering. Motionärerna föreslår att en anknytning till övergångsbestämmelserna nu sker och att alltså 30-procentregeln inskrives som den permanenta i lagen.

Övergångsbestämmelserna rörande varulagervärderingen

I de likalydande *motionerna* I: 211 och II: 174 framhåller motionärerna inledningsvis, att en följd av de nya varulagervärderingsreglerna är, att skattskyldiga, som har sitt lager nedskrivet i lägre värde än som är tillåtet, blir skyldiga att skriva upp lagret med påföljd att de beskattas för mellanskillnaden. Därefter anföres bl. a. följande. Såsom vinst skall enligt bestämmelserna beskattas inte blott prisstegringar på lagren, uppkomna före ingången av år 1955, utan även de betydande oförutsedda prisstegringar som inträtt därefter. Den uppskrivning av lagren till 20 procent av värdet, som

måst äga rum i boksluten per den 31 december 1956 (eller motsvarande bokslutsdag) med beskattning av prisstegringarna som följd, medför uppenbarligen starka påfrestningar ur likviditetssynpunkt för de därav berörda företagen. Det förändrade läge, som främst av utrikespolitiska orsaker inträtt, gör det enligt motionärernas mening nödvändigt, att företagen bereds möjlighet att låta anstå med eller fördela denna uppskrivning under viss tidsperiod, inte understigande tre år. Detta bör ske genom en sådan upp- mjukning av övergångsbestämmelserna, att lagret får värderas till 20 % av värdet av taxeringarna 1958 och 1959. Huruvida en förlängning av den med två år medgivna tidsfristen för den ytterligare uppskrivningen från 30 % till 40 % till äventyrs blir erforderlig eller ej bör bedömas på grundval av framdeles rådande förhållanden.

Motionärerna anser även, att det finns anledning undersöka, om inte någon modifikation av de nya varulagervärderingsreglerna, i vad angår beskattning av orealiserad värdestegring å lagret, är möjlig att vidtaga utan att befogade fiskala eller andra intressen åsidosättes. I motionerna anges efter vilka riktlinjer man kan tänka sig en lösning av frågan. Om företagen ges rätt att tills vidare vid boksluten upptaga lagertillgångar, motsvarande den kvantitet som fanns den 31 december 1955, till de vid den då verkställda inventeringen tillämpade priserna, även om anskaffnings- och återanskaffningspriset var högre, skulle prisstegringen före nämnda dag bli beskattad medan de under vissa beskattningsår därefter till äventyrs inträffade prisstegringarna inte, såvitt ifrågavarande lagerkvantitet angår, tillsvidare skulle behöva upptagas såsom vinst. En sådan värderingsregel skulle emellertid verka obillig för nystartade och expanderande företag. Med hänsyn härtill och för att inte nödgas verkställa en obligatorisk uppskattning av normallager borde medgivandet att tillämpa 1955 års priser kunna utsträckas till att omfatta hela det ineliggande lagret, under förutsättning att detta uppenbarligen inte överstiger vad som erfordras för verksamhetens normala drift.

För att undanta viss del av orealiserad värdestegring från beskattning föreslås i de likalydande motionerna I: 310 och II: 391 införande av ett avdrag för avsättning till övergångskonto för lagerreserv. Därvid anser motionärerna, att man bör tillämpa följande schablonförfarande. Reserven i 1955 års utgående lager (bestämd till skillnaden mellan dåvarande lägsta värde och bokfört värde) bildar utgångspunkt för en jämförelse med reserven i sagda lager, sådan denna bestämts enligt de av motionärerna förordade värderingsreglerna (30-procentregeln). I den mån förstnämnda reserv överstiger den som skulle framkommit genom tillämpande av 30-procentsregeln, får företaget vid varje bokslutstillfälle behålla halva skillnaden — i kronor räknat — obeskattad, såvida lagerminskning inte inträtt. Vid minskning av lagret under 1955 års värde skall den extra reserven framtagas i takt med lagerminskningen.

I avsikt att undvika beskattning av fiktiva vinster vid uppskrivning av varulager föreslår motionärerna i de likalydande motionerna I: 370

och II: 456 följande schablonförfarande. Reserven i 1955 års utgående lager (bestämd till skillnaden mellan dåvarande lägsta värde och bokfört värde) bildar utgångspunkt för en jämförelse med reserven i samma lager sådan denna bestämmes enligt de av motionärerna förordade värderingsreglerna (30-procentregeln). I den mån förstnämnda reserv överstiger den, som framkommer genom de nya bestämmelserna (30-procentregeln), får företaget vid varje bokslutstillfälle behålla halva skillnaden i kronor räknat obeskattad, såvida lagerminskning inte inträtt. Vid minskning av lagret under 1955 års värde skall den extra reserven framtas i takt med lagerminskningen. Metoden kan praktiskt utformas så, att halva skillnaden mellan de förut nämnda reserverna skall uppföras synligt i balansräkningen på ett särskilt övergångskonto.

Avdrag i s. k. familjeföretag för avsättning till pensionsstiftelse

Till stöd för yrkandet i de likalydande motionerna I: 372 och II: 381 framhåller motionärerna som sin mening, att de synnerligen skärpta bestämmelser, som nu gäller för de fria pensionsstiftelserna är minst lika restriktiva och rigorösa som de, vilka gäller för bundna stiftelser enligt 1937 års lag. När det gäller användningen av till pensionsstiftelse avsatta medel torde missbruk nu vara omöjligt, då stiftelsens kapital och avkastning får disponeras endast för pensionering på grund av tjänst. Vad som menas med pension är inte längre något diffust begrepp, sedan klarläggande bestämmelser härom nu finns i kommunalskattelagen. Det är inte heller någon svårighet att bedöma vad som kan anses som skälig pension. Detta kan fastställas med hjälp av SPP:s pensionsreglemente eller andra likvärdiga grunder för beräkning av tjänstepensioner. Därest ytterligare garantier mot missbruk anses erforderliga, kan de nuvarande bestämmelserna kompletteras med föreskrift om förhållandet mellan huvudaktieägarens lön, pension och avsättning till stiftelsen samt att pensionsförmånen skall vara grundad på verklig tjänst hos bolaget.

Det måste anses stötande att en i ett familjebolag arbetande aktieägare inte kan beredas garanti för sin pension på samma sätt som övriga i företaget anställda. Det bör uppmärksammas, att många av dessa familjebolag för sin framgångsrika verksamhet är helt beroende av huvudaktieägarens arbetsinsats. Familjebolagen är av så stor betydelse för vårt näringsliv och för det ekonomiska framåtskridandet, att det bör vara angeläget att inte genom diskriminerande bestämmelser i olika avseenden hämma uppkomsten och försvåra driften för sådana företag.

Rätt till förlust- och resultatutjämnning

I de inbördes likalydande motionerna I: 310 och II: 391 samt I: 370 och II: 456 framhåller motionärerna angelägenheten av att den nyligen tillsatta utredningen med uppgift att framlägga förslag om rätt till förlust- och resultatutjämnning bedriver sitt arbete så skyndsamt, att proposition i ämnet kan föreläggas 1958 års riksdag och anser, att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t bör ge detta till känna.

Utskottet

De föreliggande motionerna syftar till vissa lättnader i företagsbeskattningen. I förevarande sammanhang har utskottet upptagit till behandling de yrkanden som avser ändring i de av 1955 års riksdag beslutade reglerna rörande varulagervärdering och övergångsbestämmelserna härtill samt i föreskrifterna om rätt till avdrag för avsättning till pensionsstiftelse. Vidare behandlas de yrkanden som går ut på skrivelse till Kungl. Maj:t rörande den nyligen tillsatta utredningen om förlust- och resultatutjämning.

Vad först angår varulagervärderingen innebär 1955 års riksdagsbeslut i princip att lagret i beskattningshänseende inte må upptas till lägre belopp än 40 procent av anskaffnings- eller återanskaffningsvärdet. I såväl motionerna I: 310 och II: 391 som motionerna I: 370 och II: 456 yrkas att procenttalet för den nedre gränsen för varulagervärderingen måtte bestämmas till 30.

Såsom framgår av den ovan lämnade redogörelsen framfördes motsvarande yrkande motionsvis vid 1955 års riksdag. Motionerna avstyrktes av samma års bevillningsutskott i dess av riksdagen godkända betänkande nr 45. Utskottet anförde i anledning av motionsyrkandena bl. a. att då det gällde frågan om var lägsta gränsen för tillåtet bokfört lagervärde skulle dras, en avvägning måste ske mellan å ena sidan synpunkter av konjunkturpolitisk art, vilka talade för kraftigast möjliga åtstramning av de permanenta värderingsreglerna, och å andra sidan behovet av regler, som lämnade utrymme för betryggande nedskrivningar för prisfallsrisk. Utskottet fann det inte vara möjligt att ange hur långt gående nedskrivningar då gällande bestämmelser medgav. Utskottet erinrade emellertid om att näringslivet och taxeringsmyndigheterna i betydande utsträckning kommit att tillämpa en av mellankommunala prövningsnämnden förordad praxis, enligt vilken nedskrivning i princip medgavs till 30 procent av lagrets lägsta värde. Enligt utskottets mening måste det med utgångspunkt härifrån vara helt uteslutet att tillmötesgå motionsyrkandena om en lägsta gräns vid 30 procent av lagrets anskaffningsvärde, emedan en på så sätt bestämd gräns inte skulle medföra den från konjunkturpolitiska synpunkter önskvärda åtstramningen i värderingsreglerna. I själva verket skulle, ansåg utskottet, en huvudregel enligt detta alternativ i förening med de föreslagna supplementärreglerna i åtskilliga fall innebära ännu generösare värderingsregler än de dittills i praxis tillämpade. Då det åter gällde att bedöma behovet av nedskrivning för prisfallsrisk måste enligt utskottets mening stort avseende fästas vid det förhållandet, att beträffande sådana lagertillgångar som var underkastade den största prisfallsrisken, nämligen rå- och stapelvaror, enligt den ena supplementärregeln värderingen fick ske med utgångspunkt från lägsta marknadspriset under en tioårsperiod. Då denna regel i de flesta fall torde ge det lägsta lagervärdet, skulle huvudregeln i det väsentliga komma att tillämpas av de företag som hade det förhållandevis minsta behovet av nedskrivning för prisfallsrisk.

Utskottet kan inte finna att motionärerna anfört skäl som kan motivera att riksdagen nu intar en annan ståndpunkt beträffande huvudregeln för varulagervärderingen än vad 1955 års riksdag gjort. Utskottet vill erinra om att huvudregeln inte kommer att tillämpas i praxis förrän vid 1960 års taxering. Dessförinnan skall en successiv anpassning ske till de nya bestämmelserna, vilket bl. a. innebär att lagret vid innevarande års taxering inte behöver upptas till högre belopp än till 20 procent av värdet. Huruvida tillämpningen av huvudregeln kommer att vålla företagen inte förutsedda svårigheter i fråga om likviditet eller mer avsevärt begränsa möjligheterna till sparande inom företagen blir till stor del beroende på utformningen av den framtida konjunkturpolitiken. Självfallet kan utskottet inte nu bedöma i vilken utsträckning det blir nödvändigt att vid den tidpunkt, då huvudregeln blir aktuell, bibehålla nuvarande tillfälliga ingripanden av konjunkturpolitisk art. Enligt utskottets mening bör — i den mån möjlighet därtill förefinns — en lättnad i företagsbeskattningen inriktas på att mildra de tillfälliga skärpningarna av densamma innan en ändring sker av de permanenta reglerna. Utskottet kan därför inte tillstyrka att riksdagen nu frångår det år 1955 fattade beslutet i frågan. Med det anförda avstyrker utskottet de föreliggande motionsyrkandena i denna del.

Beträffande övergången till de nya lagervärderingsbestämmelserna gäller att lagret för beskattningsåret 1955 fått värderas enligt tidigare tillämpade regler. Som nyss nämnts får lagret för beskattningsåret 1956 nedskrivs till lägst 20 procent av anskaffningsvärdet, medan lagren för beskattningsåren 1957 och 1958 skall upptagas till lägst 30 procent av berörda värde. Från och med beskattningsåret 1959 träder 40-procentregeln i tillämpning.

I motionerna I: 310 och II: 391 samt motionerna I: 370 och II: 456 har yrkats, att den del av den i samband med övergången till de nya reglerna till beskattning framtagna varulagerreserven som motsvaras av realiserad värdestegringsvinst — enligt motionerna beräknad till hälften av den reserv som skulle ha framtagits till beskattning, därest de av motionärerna föreslagna värderingsreglerna tillämpats å vederbörande företags lager vid utgången av beskattningsåret 1955 — skall undantas från beskattning. För den händelse i framtiden stadigvarande lagerminskning skulle inträda, borde en mot lagerminskningen svarande proportionell del av de från beskattning undantagna lagerreserverna bli beskattade.

I motionerna I: 211 och II: 174 har förordats skrivelse till Kungl. Maj:t med begäran om skyndsamt utredning i syfte att åstadkomma ändring av gällande bestämmelser i vad de föranleder beskattning av realiserad värdestegring i lager.

I sistnämnda motioner har vidare yrkats sådan ändring i övergångsbestämmelserna att som lägsta värde å varulager enligt huvudregeln skulle godtas vid 1957—1959 års taxeringar 20 procent samt vid 1960 och 1961 års taxeringar 30 procent av lagrets värde.

Till stöd för yrkandet om att realiserade värdestegringsvinster i princip

skulle undantas från beskattning har bl. a. anförts, att även om normal-lagermetoden inte kunde läggas till grund för utformningen av lagervärderingsreglerna, principerna för ifrågavarande metod borde iakttas vid utformningen av övergångsbestämmelserna. I motionerna har även anförts att det inte borde ifrågakomma att till beskattning framtvinga reserver, som tidigare bildats i enlighet med gällande bestämmelser, och att det skulle vara företagsekonomiskt oriktigt att beskatta orealiserade lagervinster.

Motionsyrkanden av samma eller liknande innebörd som de nu framställda var föremål för prövning vid 1955 års riksdag, som avtog yrkandena. I sitt förenämnda betänkande nr 45 yttrade 1955 års bevillningsutskott att ett bifall till yrkandena om att undanta vissa lagerreserver från beskattning skulle innebära att de företag, som på grund av frånvaron av preciserade lagervärderingsbestämmelser och med utnyttjande av goda vinstförhållanden kunnat bygga upp lagerreserver långt utöver vad som betingas av prisfallsskydd, skulle tillerkännas en särskild favör som inte kunde komma de sämre ställda företagen till del och som intet företag kunde medges enligt de föreslagna nya värderingsreglerna. Utskottet framhöll även att praktiska skäl talade emot motionärernas förslag. Vidare anförde utskottet som en mycket betydelsefull invändning att en bestämmelse av innebörd, att lagerreserverna skulle framtas till beskattning allenast i den mån lagerminskning inträder, skulle få de mest ogynnsamma verkningar från konjunkturpolitisk synpunkt. De berörda företagen skulle visa den största ovillighet till lagerminskningar respektive finna det i högsta grad angeläget att även i tider av allmän varuknapphet återanskaffa sitt lager.

I fråga om motionsyrkanden om utsträckning av övergångstiden uttalade utskottet att mot skälen härför måste vägas de synpunkter av praktisk natur som talade för att övergångstiden inte gjordes alltför lång. Med hänsyn till det ekonomiska läget och syftet med den av konjunkturpolitiska skäl betingade omläggningen av företagsbeskattningen förelåg det enligt utskottets uppfattning ett starkt önskemål att de lagerreserver, som enligt de nya bestämmelserna inte fick behållas, framtogs till beskattning under en inte alltför lång tidsperiod. Utskottet förordade därför de nu gällande övergångsbestämmelserna.

Utskottet kan helt ge sin anslutning till vad 1955 års bevillningsutskott sålunda anförts. Härjämte vill utskottet erinra om att när tidigare gällande liberala regler för varulagervärdering infördes, var detta i syfte att skattemässigt godta en sådan värdering i räkenskaperna enligt god köpmannased, som innefattade betryggande säkerhet för förlust i lagret genom prisfall. Längre sträckte sig inte syftet med den fria lagervärderingen. Utvecklingen förde emellertid sedermera fram till att företag, som haft sådana vinstförhållanden att detta låtit sig göra, genom mycket långtgående nedskrivningar respektive genom att bibehålla sina lager i samma värde i kronor räknat trots sänkt penningvärde eller bestående prisförhöjningar, gjorde stora skattefria kapitaluppbbyggnader som inte kunde motiveras med hänsyn till prisfallsrisk. Enligt utskottets mening kan inte dessa företag, under

åberopande av tidigare gällande skatteregler, med fog kräva mer än vad som för framtiden kan enligt de nya reglerna för företagsbeskattningen medges andra företag, nämligen rätt till en fullt betryggande nedskrivning för prisfallsrisk.

Av det anförda framgår att utskottet inte kan biträda motionsförslagen om specialbestämmelser, som möjliggör bibehållande av viss del av 1955 års varulagerreserv. Utskottet kan inte heller ansluta sig till det i motionerna I: 211 och II: 174 framförda utredningsyrkandet i ämnet.

Vad angår motionsyrkandena om en utsträckning av övergångstiden vill utskottet framhålla att utskottet inte kan dela motionärernas uppfattning att prisutvecklingen sedan 1955 års riksdagsbeslut fattades varit sådan att ett upprivande av detta beslut är motiverat. Ett bifall till motionärernas yrkande skulle enligt utskottets mening innebära att tillämpningen av varulagervärderingens huvudregel uppsköts längre än som kan anses rimligt med hänsyn till anpassningssvårigheterna. Utskottet får med hänvisning till det anförda avstyrka motionerna I: 211 och II: 174 jämväl i förevarande del.

Även bestämmelserna om vad som i beskattningshänseende skall förstås med pensionsstiftelse och om rätt till avdrag för avsättning av medel till sådan stiftelse var föremål för prövning vid 1955 års riksdag. Därvid genomfördes i väsentliga hänseenden nya regler, bl. a. föreskrevs som villkor för avdragsrätt att stiftelsen skulle stå under tillsyn av länsstyrelse. Vidare infördes den begränsningsregeln att vid beräkning av avdragsgill avsättning till pensionsstiftelse i s. k. familjeföretag, som bedrivs i form av aktiebolag eller ekonomisk förening, hänsyn inte får tas till pensionsförmån avseende huvuddelägaren eller honom närstående person. Bestämmelsen motiverades bl. a. med att det från taxeringsmyndigheternas sida påpekats att pensionsstiftelseavsättningar i betydande omfattning gjorts endast för att vinna obehöriga skattefordelar. Detta missbruk av bestämmelserna hade erfarenhetsmässigt ifrågakommit främst bland familjeföretag. Det ansågs på grund härav ofrånkomligt med bestämmelser som i görligaste mån förhindrade dylikt missbruk.

I de likalydande motionerna I: 372 och II: 381 har yrkats, att begränsningsregeln rörande pensionsavsättningar i familjeföretag måtte upphävas.

Såsom framgår av det föregående framfördes motsvarande yrkande i motioner vid 1956 års riksdag. Yrkandena avstyrktes av samma års bevillningsutskott i dess av riksdagen godkända betänkande nr 22. Utskottet erinrade därvid om att de nya bestämmelserna skulle tillämpas första gången vid 1956 års taxering samt att någon erfarenhet av bestämmelsernas praktiska tillämpning inte stått att få. Utskottet framhöll även att det för det dåvarande var omöjligt att göra något uttalande beträffande frågan, om tillsynen över stiftelserna med gällande regler skulle visa sig tillräckligt effektiv.

I likhet med föregående års bevillningsutskott anser utskottet det inte kunna komma i fråga att nu upphäva förevarande begränsningsbestämmelse.

Erfarenheterna av de nya bestämmelsernas praktiska tillämpning är tills vidare helt otillräckliga för att kunna utgöra grund för någon säker uppfattning rörande möjligheterna att utöva en tillfredsställande kontroll i förevarande hänseende. Gentemot vad motionärerna anfört därom att missbruk numera torde vara omöjligt, enär pensionsstiftelsens kapital och avkastning får disponeras endast för pensionering på grund av tjänst, vill utskottet påpeka att de nya bestämmelserna i detta hänseende inte föreskrivit någonting nytt i förhållande till vad som gällde tidigare. Trots detta villkor har sålunda enligt vad taxeringsmyndigheterna påtalat missbruk förekommit i berörda avseende.

Utskottet vill erinra om att Kungl. Maj:t för närvarande har under prövning förslag till allmän pensionsförsäkring samt att även frågan om pensionsstiftelsernas civilrättsliga ställning är föremål för utredning. Enligt utskottets mening bör resultatet härav avvaktas samt närmare erfarenheter vinnas av de år 1955 antagna avdragsreglerna rörande avsättning till pensionsstiftelse, innan det kan bedömas, om en ändring i den riktning motionärerna förordat är lämplig att genomföra.

Slutligen bör framhållas att familjeföretagen har andra möjligheter att tillgodose önskemålet om delägarnas pensionering än genom avsättning till pensionsstiftelse. Den möjligheten står nämligen alltid öppen att teckna pensionsförsäkring hos försäkringsanstalt; premierna för dylik försäkring är avdragsgilla vid inkomsttaxeringen. Direkt från företaget kan också utbetalas årliga pensionsbelopp till den pensionsberättigade, därvid utbetalningarna blir att anse som avdragsgilla omkostnader.

Utskottet avstyrker med hänvisning till det anförda motionerna I: 372 och II: 381.

Utskottet har slutligen att ta ställning till det i såväl motionerna I: 310 och II: 391 som motionerna I: 370 och II: 456 framförda yrkandet om skrivelse till Kungl. Maj:t med anhållan om föreläggande för den nyligen tillsatta utredningen rörande rätt till förlust- och resultatutjämning att bedriva sitt arbete så att proposition i ämnet kan föreläggas nästa års riksdag.

Som närmare framgår av redogörelsen i utskottets betänkande nr 17 har i direktiven för berörda utredning, som tillsatts enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 10 januari 1957, bl. a. uttalats att en utredning på förevarande område möter åtskilliga svårigheter och måste bli omfattande samt att det inte är möjligt att förutsäga i vilken utsträckning de därmed sammanhängande frågorna kan lösas på ett tillfredsställande sätt. Det antydes i direktiven såsom möjligt att man får stanna för dellösningar, exempelvis vid någon form av förlustutjämning.

Då utskottet är medvetet om att utredningen kommer att beröra mycket omfattande spörsmål, som dessutom är av intrikat natur, kan utskottet inte tillstyrka att utredningsarbetet forceras genom att en snävt avpassad tidsfrist utsättes för dess fullföljande. Utskottet vill emellertid understryka ange-

lägenheten av att utredningen bedrivs skyndsamt samt att de förslag, var- till utredningen kan föranleda, så snart som möjligt underställes riksdagen. Utskottet avstyrker med det anförda motionerna I: 310 och II: 391 samt motionerna I: 370 och II: 456 även i förevarande del.

Under åberopande av vad sålunda anförts får utskottet hemställa,

1) att de likalydande motionerna I: 310 av herr Ewerlöf m. fl. och II: 391 av herr Cassel m. fl. ävensom de likalydande motionerna I: 370 av herr Ohlon m. fl. och II: 456 av herr Ohlin m. fl., såvitt motionerna avser varulagervärderingen, icke måtte föranleda någon riksdagens åtgärd;

2) att de likalydande motionerna I: 211 av fru Gärde Widemar och herr Ebbe Ohlsson samt II: 174 av herrar Nordqvist och Strandh, såvitt motionerna avser övergångsbestämmelserna till 1955 års lagstiftning rörande varulagervärderingen, icke måtte föranleda någon riksdagens åtgärd;

3) att de likalydande motionerna I: 211 av fru Gärde Widemar och herr Ebbe Ohlsson samt II: 174 av herrar Nordqvist och Strandh, såvitt motionerna avser utredning angående ändring av gällande regler i vad de föranleder beskattning av orealiserad värdestegring å lagertillgångar, icke måtte föranleda någon riksdagens åtgärd;

4) att de likalydande motionerna I: 372 av herr Sveningsson och II: 381 av herr Strandh m. fl. angående viss ändring av punkt 2 av anvisningarna till 29 § kommunalskattelagen icke måtte föranleda någon riksdagens åtgärd; samt

5) att de likalydande motionerna I: 310 av herr Ewerlöf m. fl. och II: 391 av herr Cassel m. fl. ävensom de likalydande motionerna I: 370 av herr Ohlon m. fl. och II: 456 av herr Ohlin m. fl., såvitt motionerna avser skrivelse till Kungl. Maj:t rörande utredningen om förlust- och resultatutjämn- ing, icke måtte föranleda någon riksdagens åtgärd.

Stockholm den 19 mars 1957

På bevillningsutskottets vägnar:

EDGAR SJÖDAHL

Närvarande:

från första kammaren: herrar Sjödahl, Hagberg, Spetz,* Eriksson, Snygg, Söderquist, Niklasson, Erik Jansson, Möller och Bengtson; samt

från andra kammaren: herrar Olsson, Kollberg, Sundström,* Brandt, Gustafson i Göteborg, Allard, Kärrlander, Vigelsbo, Magnusson i Borås och Strandh.*

* Icke närvarande vid justering av betänkandet.

Reservation

av herrar *Hagberg, Spetz, Söderquist, Kollberg, Gustafson* i Göteborg, *Magnusson* i Borås och *Strandh*, vilka ansett dels att utskottet — under hänvisning till innehållet i de likalydande motionerna I: 310 av herr Ewerlöf m. fl. och II: 391 av herr Cassel m. fl. samt de likalydande motionerna I: 370 av herr Ohlon m. fl. och II: 456 av herr Ohlin m. fl., såvitt motionerna avser varulagervärderingen — bort under punkten 1) hemställa, att riksdagen måtte antaga följande

Förslag

till

lag om ändring i kommunalskattelagen den 28 september 1928 (nr 370)

Härigenom förordnas, att punkt 1 av anvisningarna till 41 § kommunalskattelagen den 28 september 1928 skall erhålla följande ändrade lydelse.

Anvisningar

till 41 §.

1. Inkomst av — — — särskilt stadgas.

För skattskyldig, — — — av följande.

Därest vinstresultatet — — — stadgade grunder.

Den i — — — nedan sägs.

Lagret vid beskattningsårets utgång må icke upptagas till lägre belopp än trettio procent av lagrets anskaffningsvärde eller, därest återanskaffningsvärdet å balansdagen är lägre, sistnämnda värde, i förekommande fall efter avdrag för inkurans.

Därest värdet å lagret, beräknat till anskaffnings- eller återanskaffningsvärdet och i förekommande fall efter avdrag för inkurans, uppgår till lägre belopp än som motsvarar medeltalet av värdena å lagren vid utgången av de två närmast föregående beskattningsåren (jämförelseåren), må lagret vid beskattningsårets utgång i stället upptagas till lägst ett belopp motsva-

rande förstnämnda värde å detta lager efter avdrag med sjuttio procent av sagda medeltalsvärde. Därvid skola såsom värden å lagren vid jämförelse-årens utgång hava upptagits anskaffningsvärdena eller, därest återanskaffningsvärdena å balansdagarna i fråga varit lägre, sistnämnda värden, i förekommande fall efter avdrag för inkurans. Föreligger sådant fall att sjuttio procent av nyssnämnda medeltalsvärde överstiger värdet av lagret vid beskattningsårets utgång, må avdrag åtnjutas jämväl för det överskjutande beloppet, därest en häremot svarande avsättning i räkenskaperna gjorts till lagerregleringskonto. Då avdrag för sådan avsättning medgivits, skall avsättningen återföras till beskattning nästföljande beskattningsår, därvid frågan om avdrag för förnyad avsättning till dylikt konto får prövas enligt bestämmelserna ovan. Ingå i lagret råvaror eller stapelvaror, må lagret av sådana varor eller del därav upptagas till lägst sjuttio procent av värdet å tillgångarna i fråga beräknat efter lägsta marknadspris under beskattningsåret eller under något av de närmast föregående nio beskattningsåren. Där-est sist angivna grund för värdering av varulagret eller del därav tillämpats, skall vad ovan sägs om värdering med hänsyn tagen till medeltalet av värdena å lagren vid utgången av de två närmast föregående beskattningsåren icke gälla.

Utan avseende — — — vara påkallat.

Vad i — — — såsom skäligt.

Avdrag för — — — skattskyldiga angivit.

Vid bestämmande — — — eget kapital.

När fråga — — — skulle ifrågakommit.

Nedskrivning av — — — september beskattningsåret.

Vad här — — — årets inkomst.

Har avverkningsrätt — — — influtna likviden.

Om beskattningsmyndighet, — — — till beskattning.

Motsvarande gäller — — — års inkomstberäkning.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1958, dock att äldre bestämmelser fortfarande skola gälla beträffande eftertaxering för tidigare år än 1958.

I samband härmed skall följande iakttagas.

a) Skattskyldig må vid 1958 års taxering åtnjuta avdrag vid beräkning av inkomst av rörelse för belopp, som enligt nedan under b) angivna beräkningsgrunder avsättes till *övergångskonto för lagerreserv* i balansräkningen för utgången av beskattningsåret, dock under förutsättning att i samma balansräkning lagerreserven enligt bokföringen minskas med motsvarande belopp.

b) Avsättning till övergångskonto för lagerreserv må högst uppgå till ett belopp motsvarande hälften av skillnaden mellan, å ena sidan, värdet, beräknat till 30 procent av det i femte stycket i punkt 1 av anvisningarna till 41 § angivna värdet, i förekommande fall minskat med avdrag för inkurans, å det vid utgången av det beskattningsår, för vilket taxering i första instans verkställes år 1956, befintliga lagret, och å andra sidan lagrets i beskatt-

ningshänseende vid nämnda taxering åsatta värde, för den händelse sistnämnda värde är lägre.

c) Inträffar efter utgången av det beskattningsår, för vilket taxering i första instans verkställes år 1958, sådan stadigvarande minskning av lagret, att kvarvarande lagerkvantitet understiger den som enligt vad ovan sägs legat till grund för beräkning av avsättningen till övergångskonto för lagerreserv, skall detta konto minskas med vad därå på den bortfallna lagerkvantiteten proportionellt belöper samt motsvarande belopp upptagas till beskattning såsom intäkt av rörelse.

Stadigvarande lagerminskning anses ha inträtt, då lagerkvantiteten i medeltal under tre på varandra följande år, beskattningsåret inberäknat, understigit den lagerkvantitet, i förhållande till vilken avsättningen beräknats.

dels ock att utskottet — under hänvisning till innehållet i de likalydande motionerna I: 372 av herr Sveningsson och II: 381 av herr Strandh m. fl. angående upphävande av gällande begränsningsregel rörande pensionsavsättning i familjebolag — bort under punkten 4) hemställa,
att riksdagen måtte antaga följande

Förslag

till

lag om ändrad lydelse av punkt 2 av anvisningarna till 29 § kommunal-skattelagen den 28 september 1928 (nr 370)

Härigenom förordnas, att punkt 2 av anvisningarna till 29 § kommunal-skattelagen den 28 september 1928 skall erhålla följande ändrade lydelse.

Anvisningar

till 29 §.

2. Skattskyldig må — — — sådan personal.

Avdrag må — — — överlämnat skuldebrev.

Avdrag för — — — denna gavs.

Skattskyldig må — — — beträffande pensionsstiftelse.

Denna lag träder i kraft dagen efter den, då lagen enligt därå meddelad uppgift utkommit från trycket i Svensk författningssamling; dock att äldre bestämmelser fortfarande skola gälla i fråga om 1957 års taxering samt i fråga om eftertaxering för år 1957 eller tidigare år.